

PRZEMOWA (65) *sb f*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie).

sg N przemowa (55). ◊ G przemowy (1). ◊ D przemowie (1). ◊ A przemowę (5). ◊ I przemową (2). ◊ pl A przemowy (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Wypowiedź, ustne lub pisemne przekazanie jakiejś treści (12) :

przemowa do kogo (2): Ktorą [wieczerzę] tak Kryłtus Syn Boży íprawował/ kiedy íadł zá ítoł s íwoimi zwolenniki/ tedy vtzyniwiłzy przemowę do nich íáfkáwá/ wziął chleb/ y błogóíłáwił mowiác: [...] *KrowObr* 47v. Cf *przemowa czyja do kogo o czym*.

przemowa czyja do kogo o czym (1): Ktemu obác/ íż to íełt przemowá Lukáfzá í. do íednego przyiácielá íwego [...] o przyczynie/ przedíeíwziéciu/ y ípoíobíe píániá íwego. *WujNT* 193.

Zwroty: »przemowę powiádać« (1): O tym też powiáda kościelna Hístoríá/ że gdy go [św. Jana] bráicia przynukáli żeby to [ewangelię] písał/ [...] bédác náílycony z obíáwíeniá/ przyííedlífy z niebá/ onę przemowę íáł powiádać: [...] *Leop* *2v.

»uczynić przemowę« (1): *KrowObr* 47v cf *przemowa do kogo*.

a. *Oficjalna, czasem uroczysta, wypowiedź o charakterze urzędowym* (9) : Abowiem zá thą Przemowá wyííłzey námiénioná/ [...] káždy bywa ítátecznie wyííłuchan *GroicPorz* í3v; tám do niego [do króla] przyiáchał íorgi Naimuntowic Xiążę Litewíkie/ Bełkíego kráiu dzierzawcá/ á vbłágawíszy Krolá íágodná przemowá/ [...] otrzymał w pokoiu Bełká ziemię *StryjKron* 447; *Phil* E3.

przemowa czyja [w tym: *pron poss* (2), *ai poss* (1)] (3): *Diar* 59; Pothym Cefarz ná zamku vczyńił rzecz do Krolow y Rad ích po Lácíníe (*marg*) Cefaríka przemowá. (–) *BielKron* 414v; Niezeszłó y na íM Pana Podlaskim wniwczym, wewszytkiem síe moíey przemowie accomoduiác. *ActReg* 170.

W połączeniu szeregowym (1): wiedzác co náspolney míłosci obudwu wń náleży Rptey íako y zíaká wdziecznoscíá vczynnośc, prace, przemowy. y staraniá przyiáł to wń sam tam íuz wiedzíe raczysz. *ActReg* 114.

Zwrot: »przemowę uczynić« [w tym: *do kogo od kogo* (1), *przez kogo* (1)] [*szyk zmienny*] (2): *Diar* 59; Pan Kánclérz Óciełki, íako był człek dworzki y mądry, wídzác ítoíacych síwych ítárców, vczyńił do Króla od nich przemowę. Míłostíwy Królu, [...] *SarnStat* 1266.

Wyrażenie: »przemowa u sądu« (1): Przemowá zwyczáyna v Sądu przed tym níż kto záłuíe álbo odpowíáda. *GroicPorz* nn3.

2. *Słowo wstępne lub zakończenie dzieła literackiego a. jego części; prolog, przedmowa, postowie; praefatio, principium (orationis), proloquium, prooemium Calep, Cn; exordium Calep; antelogium, anteloquium, prologium, prologus Cn* (53) : (*nagł*) Przemowa. (–) *TarDuch ktv; KromRozm I Av źp; SienLek* 194 źp; Przemowá. *RejAp* AA6 źp; *BiałKat* a2v źp; Proloquium – Przemowa, początek mowi. *Calep* 858a, [860]a; *KochFrag* 4 źp; *OrzJan* 4 źp; (*nagł*) PRZEMOWA. (–) *SarnStat* 240, 1306.

przemowa czego [= *do tekstu*] (3): (*nagł*) Wtórych Ksíąg przemowá. (–) *SienLek* 14v, 31v, 45.

przemowa do kogo (20): (*nagł*) Przemowá do Czytelníká. W ktorey íełt opííána Summá tych kfyáżek. (–) *GroicPorz* B3v, B3v źp; *Leop* *A3v źp; (*nagł*) Przemowa do Polakow. (–) *RejZwierz* 90; *SienLek* 193; *RejAp* CC4v; (*nagł*) Marcíná Białobrzéłkíego/ Bífkupá Láodyckíego/ Súfráganá

Krakówkięgo/ y Opátá Mogillkięgo. etcet. Przemowá do prawdziwego chrześciánkięgo człowieká/ o pánu Bogu w Tróycy iedynym/ z piłmá świętego y z Wiáry/ prawęgo Powřízechnęgo Kościołá Chrześciánkięgo. (-) *BiałKat* a2; (*nagł*) Do páná ftárfzego iuż doźdrzelięzego wieku przemowá. (-) *RejZwierc* 120v, B4, 181, 184, 184 *żp*, 209 (10); *PaprPan* Cc3; *BielSjem* 2; *VotSzl* A2.

[*przemowa do czego* [= *do tekstu*]: Przemowá do Páńkię Modlitwy. *KuczbKat* 354 *marg.*]

przemowa ku komu [= *do czytelnika*] (7): (*nagł*) Ku dobrym towarzyřom to/ warzyska [!] przemowá (-) *RejJóz* Q3v, Q3v; (*nagł*) Wtora ćelić pardot przemowá ku temu co cedł a pothem pardot; iedł Paweł. (-) *RejKup* O; *MurzNT* A4; *RejAp* AA5v, 199; *HistHel* ktv.

przemowa ku czemu [= *do tekstu*] (1): (*nagł*) Ku Kłiářkam krotká przemowá. (-) *RejZwierc* B4v.

przemowa nakogo, na co [= *na (czyj) tekst*] (3): (*nagł*) Przemowá ná Mátheuřá Ewangelifę. (-) *Leop* *2v, Nn5; (*nagł*) PRZEMOWA NA PRAWO ZIEMSKIE. (-) *SarnStat* 552.

przemowa o czym (1): Krotká przemowá. o porządney niedbáłości náłzey. *RejZwierc* 185v *żp*.

przemowa czyja (2): Przemowá S: Hieronimá. *Leop* *2v *żp*; (*nagł*) Przemowá Białychgłow do Męřczyzn. (-) *BielSjem* 2.

Wyrażenia: »przemowá krotká (a. krociuchná), mała« [*szyk* 8:7] (14:1): (*nagł*) Ku temu czo czedł mała przemowá (-) *RejJóz* Q3v; *SienLek* 31v; *RejAp* AA5v, CC4v, 199; Zámýkájąc ty Křýęgi tu będzie przemowá krotká do káźdego Krześciánkięgo człowieká y brátá *RejZwierc* 184, B4, B4v, 181, 184v *żp*, 185v *żp* (9); (*nagł*) Do zacnych Ruřakow y Podolan krociuchná przemowá [...]. (-) *PaprPan* Cc3.

»ostatnia przemowá« = *zakończenie, posłowie* (1): (*nagł*) Ořtátnya Przemowá. (-) *RejPos* C4v.

Szereg: »prolog albo przemowá« (1): PROLOG Albo przemowá. *PaxLiz* A4.

a. *Dedykacja* (2) :

przemowa do kogo (1): (*nagł*) PRZEMOWA Do Naiáśnieyřzego Krolá Polskiego ZYGMVNTA III. (-) *PowodPr* 2.

Wyrażenie: »[*ku komu*] krotká przemowá« (1): (*nagł*) Ku naiáñnieyřzey Kxięźnie [!] Izabelli Krolewnie Polskiej/ na ten czas Krolewey Węęierskiej y Czeskiej/ krotká przemowá. (-) *RejJóz* A2.

b. *Inwokacja, rozwinięta apostrofa* [*do czego*] (2) : (*nagł*) Do Ruřkich y Podolřkich zyemacute; Przemowá. (-) O Wy zacne kráiny iuż łie cięřzcie [!] s tego *PaprPan* A2; (*nagł*) Do Orla Slawnei Koroni Polřkiei Kleinotu/ Przemowá. (-) Włecey niřzlic przifálo potzales bel broic *PaprUp* Av.

3. [*Sposób mówienia* [*czyja*]:

Wyrażenie: »przemowá wździęczná«: yako thoczenica [...] varyg thvoie eloquium tuum dulce przemowá wźdzeczná thvoia. {łothká} *TomZbrudzBrul Cant* 4/3.]

4. [*Przepowiednia* (pl):

Szereg: »przemowy, to jest prorocřwa«: Neptalin, cervus emissus/ Neptalin yelen wypuřczonę to iedł predky <etñ dans eloquia pulcritudinis dayvc pyekne przemovę/ to iedł prorocřřva *TomZbrudzBrul Gen* 49/21.]

Synonimy: **1.** mowá, oracyja, rzecz; **2.** prefacyja, prolog, przedmowá, wřpę; **3.** mowá, mówienie; **4.** prorokowanie, przepowiedzenie, wieszczba, wroźba, wroźka.